

Heemkunde-Kring „Peelland”

te Helmond

retariaat:

1961 No.9

.A.Seelën
tse Parallelweg 18
mond

Bijdrage voor dit
blad aan:
C.van Bokhoven
Oostende 31 A
Helmond

"Industrie en Kapitaal in Nederland, met name in
Brabant, in de 18e en 19e eeuw."

5.

Het Bestuur van Heemkunde-Kring "Peelland" te
mond heeft het genoegen U hierdoor uit te nodigen
or een lezing, onder bovenstaande titel, op Maandag-
ond 11 december 1961 om 8 uur in de bovenzaal van
tel St.Lambert aan de Markt, welke gehouden zal wor-
n door

Prof.Dr., F.F.J.M.van den Eerenbeemt

ogleraar in de politieke, economische en sociale ge-
niedenis aan de Katholieke Economische Hogeschool
Tilburg.

De titel van de voordracht zegt al, dat de inhoud
ervan voor de toehoorders zeer interessant zal zijn.
eciaal voor diegenen, die belang stellen in de opkomst
n de industrie in onze gewesten, alsmede in de finan-
eringsproblemen uit deze periode. Uiteraard komen
k sociale kwesties uit dit tijdperk aan de orde,

zodat wij menen, dat iedereen met interesse voor de economische geschiedenis van de laatste eeuwen, voldaan zal worden door deze causerie.

Prof. Dr. H. van den Eerenbeemt heeft in Nijmegen gestudeerd, alwaar hij in 1955 gepromoveerd is bij Prof. Dr. L. Verberne, welke laatste hij in 1956, na diens overlijden, opvolgde als lector aan de Tilburgse Hogeschool. Onlangs werd hij aan deze Hogeschool tot Hoogleraar benoemd, welk ambt hij aanvaardde met het uitspreken van een inaugurale rede op 9 november j.l., getiteld "De arme en het maatschappelijk welzijn in historisch perspectief". Deze rede getuigde van een diepe kennis van de geschiedenis, gezien tegen de achtergrond van de filosofische en moraal-theologische beschouwingen in het verleden, en was o.i. van een magistraal formaat.

Tot slot kunnen wij vermelden, dat Prof. van den Eerenbeemt de grote initiatiefnemer is van de wetenschappelijke serie "Bijdragen tot de Sociale en Economische Geschiedenis van het Zuiden van Nederland," in welke serie tot heden 8 boeken verschenen zijn. Samen met de Nijmeegse hoogleraren Prof. Rogier en Prof. Winkelman en de Tilburgse collega Prof. van der Ven, geeft hij deze monografieën uit, waarin diverse auteurs van naam hun wetenschappelijke bijdragen publiceren over de historie van onze gewesten. Onlangs is er zelfs een proefschrift gepubliceerd in deze reeks over de sociaal-economische geschiedenis van Maastricht, hetgeen kan duiden op een nauwere samenwerking van Brabant en Limburg in de bestudering van hun verleden, en in de publicaties hiervan.

Gaarne verwacht het Bestuur van "Peelland" een grote en tijdige opkomst van onze leden met hun introducés en van de genodigden, die na de pauze gelegenheid zullen krijgen vragen te stellen of hun mening aan de spreker kenbaar te maken.

Namens het Bestuur,

Drs.P.Hornikx, Voorz.

Mededelingen van het bestuur.

Op 12 november j.l.hielden wij met ongeveer 50 personen de excursie naar St.Oedenrode.

Na de inleidingen van de burgemeester en de Heer W.van Rooy, secretaris van de Heemkunde-Kring "De Oude Vrijheid" bezichtigden wij onder leiding van de Heer van Breugel, voorzitter van "De Oude Vrijheid", verschillende oude monumenten van St.Oedenrode. Na de zeer interessante tocht gebruikten de deelnemers in Hotel van Eijck de maaltijd.

In het komende jaar zullen onze Heemkundevrienden uit St.Oedenrode een bezoek brengen aan onze stad.

Vriendelijk, doch dringend verzoek ik de leden de contributie (incl.abonnementsgeld) zijnde f 5,- te willen gireren op no.404856 t.n.v. Th.v.Mierlo te Helmond, v  r 1 jan.1962. Na deze datum zal de kwitantie worden aangeboden, verhoogd met 25 ct. incassokosten (buiten Helmond met 30 Oct). Mag ik op Uw medewerking rekenen?

Bij voorbaat dank.

Th.v.Mierlo
Penningmeester.

Is Uw familie van Helmondse afkomst?

VI

De familienamen Van Crey en Van Kraay zijn wellicht van dezelfde plaats afkomstig al zullen ze mogelijk volstrekt geen familie van elkaar zijn. De oudste vermelding vinden wij bij Michiel van Crayel, wellicht genoemd naar het gelijknamige plaatsje vooraan in Duitsland achter Ven. Hij of zijn zoon Adriaan van Krayel vestigde zich in Helmond. Daar werd hun zoon Michiel van Crey op 18-3-1692 gedoopt, die in 1726 aanvraag deed om op de grens van Deurne en Venray een huis te bouwen, dat de naam van de "Krayenhut" kreeg. Hoe deze familie samenhangt met de families van Kraay en van Crey, die korte tijd daarop in Helmond voorkomen, kan ik momenteel uit mijn talrijke aantekeningen niet vaststellen.

Te beginnen bij Adrianus van Kraay, die in 1788 huwde met Wilhelmina Hockers, is een geregelde stamreeks te volgen. Onder hun afstammelingen treffen ^{wij} het bekende raads lid Adrianus van Kraay (1918), maar ook pater Leonardus van Kraay, die 28 nov. 1943 in Brazilië werd priester gewijd.

Van de diverse families Kuypers, Kuipers, Cuypers, die thans in Helmond wonen, is de oorsprong moeilijk na te gaan. Van een dezer families vinden we als stamhouder Hendrik Kuypers, die 13 juni 1798 te Helmond werd geboren, en bij zijn huwelijk in 1827 landbouwer genoemd werd. Zijn zoon werd geboren te Nuenen en zijn kleinzoon Theodorus Kuypers werd geboren te Mierlo, maar vertrok met het gezin van zijn vader weer naar Helmond. Uit het huwelijk van laatstgenoemde Theodoor Kuypers met Johanna Maria Slegers werd in het oorlogsjaar 1914 de huidige hoofdredacteur van "de Helmondse Courant" geboren. De brood- en banketbakkersfamilie Kuypers vindt zijn oudst bekende oorsprong in Stiphout in een zekere Jan Kuypers die aldaar 13 febr. 1783 geboren is.

Zijn kleinzoon Frans Kuypers vestigde zich als broodbakker te Helmond en huwde in 1877 te Aarle-Rixtel met Diliaana Biermans. Daaruit werd een zoon Jan Kuypers geboren, die door zijn huwelijk met Bernardina de Nijs de thans bekende bakkerij Kuypers-de Nijs in de Molenstraat vestigde, welke thans door een van zijn zoons wordt voortgezet.

Antoon van de Laar, de oud-directeur van het gewestelijk arbeidsbureau vooral als "patroon" van de Ouden van Dagen in Helmond vrijwel algemeen bekend, is geen geboren Helmonder. Hij werd geboren in Gemert evenals zijn vader. Zijn grootvaders wieg stond ongeveer vijfkwart eeuw geleden in Boekel.

Het is wel merkwaardig, dat zoveel verschillende families dezer achternaam dragen. Deze wijst allerwaarschijnlijkst niet naar een dorp, maar naar een gehucht, dat "Laar" "of de Laar" heet en dat verschillende dorpen als uithoek bekend is.

Van de Laar komt reeds in de 17e en 18e eeuw in de Helmondse doopboeken en trouwboeken voor.

wordt voortgezet.

Jac. Heeren.

Nieuwe leden.

de Heer H.A.C. Smolders Watermolenwal 8 d Helmond

de Heer M.A. Lenssen Watermolenwal 8 d Helmond

Gemeentelijke Koopmansbeurs
te
Helmond

In opdracht van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Helmond, bracht, in 1918, een commissie bestaande uit de Heren J. Fentener van Vlissingen, Bern. van Rijkevorsel en W. Hulshoff aan Burgemeester en Wethouders van Helmond een rapport uit inzake de oprichting van een Gemeentelijke Koopmansbeurs.

Na de gang van zaken en de gunstige resultaten van de Koopmansbeurs te Tilburg te hebben besproken vervolgt het rapport o.m.

"Na ons hier in Helmond georiënteerd te hebben, mogen wij ons verheugen in tal van adhesie-betuigingen van particulieren ^{en} corporaties. Zij zeggen hun algehele medewerking toe tot het instandhouden der inrichting. Deze categorie van zakenmensen kan het succes der koopmansbeurs zeer veel in de hand werken door n.l. zo weinig mogelijk reizigers thuis te ontvangen doch hen allen te wijzen op de te houden beursdag. Dit is ons inziens zowel in het belang der kopers als van de verkopers, daar zich de af te wikkelen zaken dan zoveel mogelijk op één punt en op één tijd concentreren. De koper ziet in beperkte tijd verschillende hem interesserende artikelen, krijgt tegelijkertijd verschillende offerten, zodat het nemen van decisie hem veel gemakkelijker valt, terwijl de verkoper op één plaats alle zich voor zijn artikel interesserende handelaren van offerte kan dienen, zonder daarvoor uren en soms dagen nodig te hebben. De commissie is van mening, dat ook de handeldrijvenden der omliggende plaatsen de instelling der beurs te Helmond zeer op prijs zullen stellen en het in hun belang zullen achten deze inrichting te kunnen bezoeken. Helmond zal zodoende nog meer dan voorheen een concentratiepunt worden van de gehele omtrek.

Om tot het doel te geraken stellen wij U voor de gemeentelijke koopmansbeurs voorlopig op bescheiden voet in te richten n.l. door het maken van een overeenkomst b.v. voor een jaar, met de eigenaar van een zaal, welke eigenaar geneigd is deze op de beursdag van 10 uur v.m. tot 4 uur n.m. af te staan zodat dan zonder veel kosten de al of niet levensvatbaarheid der beurs kan worden afgewacht. De onkosten op deze instelling vallende, zullen moeten gedragen worden door de gemeente Helmond. De commissie draagt de overtuiging, dat de ontvangsten de onkosten grotendeels, ja waarschijnlijk geheel zullen dragen."

Op 23 mei 1919 besloot de raad tot oprichting van een gemeentelijke Koopmansbeurs. Bij de behandeling van het voorstel merkt burgemeester van Hout op, dat burgemeester en wethouders omtrent het succes der Beurs niet erg optimistisch gestemd zijn, omdat soortgelijke ondernemingen elders niet best schijnen te gaan. Het college heeft echter gaarne aan de totstandkoming der beurs medegewerkt, omdat het niets wil nalaten wat tot de vooruitgang van onze stad kan bijdragen.

Vastgesteld werden een verordening op de Gemeentelijke Koopmansbeurs; een verordening op de samenstelling en bevoegdheid van het college van Commissarissen der Beurs en een verordening onder de naam Beursbelasting. De Beurs werd gehouden in zaal Geenen aan de Steenweg.

Burgemeester en wethouders hebben het niet mis gehad, want de Gemeentelijke Koopmansbeurs heeft een zeer kortstondig bestaan gehad.

C. van Bokhoven.

Huismerken
van
Helmonders

Op grafzerken komen, naast de gebruikelijke opschriften en geslachtswapens, dikwijls tekens voor samengesteld uit rechte lijnen. Deze tekens zijn soms vergezeld van een naam soms alleen van de voorletters van de naam. Op enkele zerken vindt men alleen het teken. De gangbare naam voor deze tekens is "huismerk". Het gebruik van huismerken was vroeger een algemeen Nederlands gebruik dat thans geheel verdwenen is. Het beperkte zich niet alleen tot grafstenen maar werd ook gebezigd als meesterteken waarmede de gildemeester zijn werk van dat van anderen onderscheidde. Men vindt het op boerenkisten, zegels, zilver-en tinwerk, glasramen, binnenbetimmeringen, balkwerk uit oude huizen^{en}. In notariële akten en andere documenten komt, naast de handtekening vaak het huismerk voor. Als de ondertekenaar niet kon schrijven volstond hij met zijn merk. In het laatste geval vermeldde de notaris of een overheids-persoon naast het merk de naam van de ondertekenaar. Uit de resolutiën der jaren 1624-1628 van het stadsbestuur van Helmond heb ik enkele merken overgenomen (zoals bekend, bestond de magistraat uit schepenen, burgemeesters en dekenen der ambachten). Achter deze merken heeft de secretaris later de naam geplaatst van de ondertekenaars, waaruit men kan opmaken, dat deze niet konden schrijven.

Hier volgen enkele merken.

Merk van Burgemeester Aerd Hendricx

Merck van de deken Henri Willems.....

" " " " Lambert Geerarts.....

" " " " Aerdts Jansen.....

" " " " Steven Martens.....

" " " " Antonis Jans.....

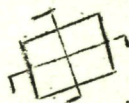
" " " " Stephen Bischoppen...

" " " " Jan van Eijnde.....

" " " " Frans Frank.....

" " " " Lambert Gerits.....

" " " " Lennart van Hout....

Het is mij nog niet gelukt uit de aanwezige

archiefstukken te achterhalen tot welk ambacht de hiervoorgemelde burgemeester en dekenen behoorden. Wanneer een onzer leden ergens een huismerk ontdekt dan zal ik hiervan gaarne mededeling ontvangen.

C. van Bokhoven.
